

Jellinge högar

Återutgivning av text från 1875

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Jellinge högar
– Återutgivning
av text från 1875

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-321-0

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en kort skildring av några av Danmarks mest berömda fornminnen – gravhögarna och runstenarna i Jellinge.

Det här är en av de mest studerade arkeologiska platserna eftersom de vikingatida kungligheter som begravdes här anses vara grundarna av det danska riket.

Du får en mycket kort historik över de viktigaste personerna som förknippats med Jellinge och en fantastisk illustration över hur området såg ut på 1870-talet.

Den här texten publicerades ursprungligen den 24 april år 1875 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Jellinge högar". Texten publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Skildring av Jellinge högar år 1875

Den här texten publicerades ursprungligen den 24 april år 1875 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Jellinge högar". Texten publicerades anonymt.

Hvad Upsala högar äro för den uppsvenska fornbygden, äro Jellinge högar för den forndanska, sedan alla yttre spår af det gamla Leire försvunnit. Och i ett afseende stå Jellinge högarne framom Upsalas som historiska minnen, ty då endast sägnen gifvit Upsala högarne namnen Tors, Odins och Freys hög, är det den i sten huggna runan som bevitnar traditionen, att Jellingehögarna äro Gorm den gamles och drottning Tyra Danebods grafvar.

Jellinge var för tusen år sedan en jutsk konungagård, och »Jellingesyssel», som trakten hette i långt senare tid, hugfäste ända in i senare unionstiden minnet af dess gamla egenskap af en hufvudort i trakten. Ända in i förra seklet fans en kungskammare i prestegården. Den gamla kyrkan, belägen midt emellan båda högarne, afbrann för 200 år sedan, och den på dess plats derefter uppförda är särdeles obetydlig. Traditionen gör Sven Tveskägg till Jellinge kyrkas grundläggare.

Kung Gorm, som samlade danska riket, afled omkring 930 i hög

ålder. Hans gemål, Tyra, som bygde Danevirke, dog före honom, enligt runstenens vitnesbörd å högen. Planschen visar dock inga stenar, ty de ha i förra århundradet — eller kanske ännu tidigare — blifvit bortflyttade och stå nu invid kyrkans vapenhus. Den större stenens inkrift lyder: »Kung Harald bød göra detta minnesmärke för Gorm sin fader och Tyra sin moder: den samme Harald, som vann sig hela Danmark och Norge och kristendom». Harald Blåtand har alltså rest stenen i sin senare regeringstid. Den mindre stenens inskrift lyder: »Kung Gorm lät göra detta minne åt Tyra sin gemål, Danmarksbod». Imellertid lär folkminnet förväxlat högarne sedan stenarne bortflyttats, ty i den hög som kallas Tyras, har man funnit i en timrad grafkam-mare märken af att en stridbar man der höglagts. Den andra högen läser icke blifvit öppnad.

Högarne äro nu 30 alnar höga, 90 alnar i genomskärning, öfver 300 alnar i omkrets. Från deras toppar ser man ut öfver den forna »Jellingeheden», der sagans kung Frode tryggt lade ut sin guldring, utan att någon vågade stjäla den, och der i historiens dagar kung Nils besegrade sin brorson Erik Emun. Men nu är heden förvandlad. Endast längst bort i synkretsen visa sig ännu sammanhängande ljunghedssträckor för åskådaren på Gorms och Tyras högar.

JELLINGE HÖGAR I JUTLAND. Kung Gorms och drottning Tyras grafvar.

Tecknad af A. Nay.

Viktiga ord och personer

Aln.

Längdmått. En aln är 59 cm.

Blåtand, Harald.

[ca 920–ca 986] Dansk kung från ca 940 till ca 986. Anses vara en av de viktigaste personerna när det gäller införandet av kristendomen i Danmark. Det var troligen också under Haralds tid som de många rundborgarna Trelleborgarna uppfördes i Skåne och Danmark. Harald ligger troligen begravd i Jellinge där en runsten rests till hans minne. Det trådlösa nätverket ”Bluetooth” är döpt efter kungen.

Erik Emune.

[1090–1137] Kung av Danmark från 1134 tills sin död år 1137. Tog makten sedan hans halvbror blivit mördad. Blev kung efter att ha segrat i slaget vid Foteviken år 1134. Lät avrätta sin halvbror och dennes söner, men blev senare själv dödad på ett ting.

Gorm den gamle.

[Död ca 958] Dansk kung i början av 900-talet. Drev en kampanj mot kristna som innebar att han lät döda och fördriva landets

präster. Nämnas på en runsten i Jellinge där han också sägs ha blivit begravd i en storhög.

Nay, Alexander.

[1822–1883] Tysk illustratör som framför allt var verksam i Köpenhamn och senare i Stockholm. Gjorde ett stort antal mycket uppmärksammade teckningar av landsbygdens herrgårdar och stadsmiljöer i Stockholm.

Kung Nils av Danmark.

[1064–1134] Dansk kung från 1104 tills sin död år 1134. Är en av Danmarks svagaste regenter och genomförde flera misslyckade krigståg. Lät mörda sin egen brorson vilket orsakade ett inbördeskrig. Dödades efter att ha förlorat slaget vid Foteviken i juni 1134.

Sven Tveskögg.

[ca 960–1014] Dansk kung från 985 och kung av England från 1013. Var den förste vikingakungen som erövrade England. Härskade troligen också över Norge efter segern vid slaget vid Svolder år 1000. Var son till den danske kungen Harald Blåtand.

Tyra Danebot.

[Död ca 957] Dansk drottning genom giftermålet med kungen Gorm den gamle. Det finns få samtida källor om hennes liv, men hon nämns på runstenarna i Jellinge. Är mor till kung Harald Blåtand.

Unionstiden.

Namn på den långa tidsperioden under medeltiden då länderna

Sverige, Danmark och Norge var förenade i Kalmarunionen. Begreppet unionstiden omfattar normalt åren 1389–1523.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)